

[Slabiny Jaspersova způsobu filosofování]

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[1985-1 \(rukopis\)](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[1985-1 \(rukopis\)](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 25. 8. 1985
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 25. 8. 1985

[Slabiny Jaspersova způsobu filosofování]

850825-3

(6) (25. 8. 85, Ostr.)

Způsob Jaspersova filosofování má své nepopíratelné přednosti, ale také své záporné stránky. Apercepční ráz jeho přístupu k myšlenkovým i jiným „situacím“ mu neumožňuje mít pod kontrolou veškerou myšlenkovou (zvláště pak pojmovou) výbavu, s kterou pracuje. Proto najdeme v jeho formulacích nejrozmanitější prvky, které jeho vlastnímu filosofickému projektu neodpovídají, nýbrž naopak se mu vzpírají a jsou spíš překážkou jak pro Jaspersovo, tak potom pro čtenářovo uchopení toho, o čem vlastně v daném případě jde (šlo). Jaspers sám si toho je zvláštním způsobem vědom: považuje to však za nezbytnou náležitost myšlení, nikoliv za nedostatek, který je zapotřebí se vším úsilím překonávat. Je to jakási ideologizace nedostatečného promyšlení, a tudíž kus téměř rezignace, abdikace, kus filosofické nevíry v LOGOS, bez něhož filosofie nemůže dýchat a žít. Jaspers mluví o otevřenosti pro neřešitelné (Offenheit für die Unlösbarkeiten [39]). To je po mém soudu filosoficky nepřijatelné pro mne, ale i pro Jasperse, protože přijmout neřešené bez odporu a bez úsilí pokusit se o jeho řešení znamená neřešené fixovat jako neřešitelné. Je to tudíž oslabením a úpadkem filosofické víry. Neřešitelné – tj. prokazatelně neřešitelné – může být něco akceptováno pouze ve vztahu k určitému přístupu, k určité metodě. Je vyloučeno rozpoznat nějakou neřešitelnost v univerzálním a definitivním smyslu. Odmítá-li Jaspers každou zpředměťující fixaci, musí ji odmítnout také a právě zde. Jen pro předmětně poznávající myšlení (das gegenständlich erkennende Denken – 30) se může nějaký problém jevit jako neřešitelný, nikoliv však pro transcendující myšlení, které je vlastní filosofii (das transzendierende Denken, das der Philosophie zukommt – 30). Ale to pochopitelně úzce souvisí s pochopením toho, co to je předmětné (zpředměťující) a nepředmětné („transcendující“) myšlení. Jaspersovo pojetí je jednak nedomyšleno až do nezbytných důsledků a za druhé je od začátku nesprávně – nebo alespoň pro mé pochopení nepřijatelně – rozvrženo.

Jaspers např. mluví o „předmětně mizícím“ (gegenständlich Verschwindendes – 30–31). To nevím, co má znamenat. Předmětně může něco vyvstávat, ale nikoliv mizet. Možná, že má Jaspers na mysli takový způsob předmětného výkladu, který převádí určitou skutečnost nebo problém na něco jiného, takže to není v jeho výkladu „nic než“ toto již známé. Ale tím nic nemizí, nýbrž se jen zamlouvá. A je plně v možnostech samotného předmětného myšlení toto zamlouvané znovu zpřítomnit a výslovně na ně ukázat. – Anebo je tu druhá možnost, že totiž něco předmětnému myšlení od samého začátku uniká jakožto principiálně nezpředmětnitelné. Ale v tom případě nemá vůbec smysl mluvit o něčem „předmětně mizícím“. Je to velmi nepřesný a vágní způsob vyjadřování, když např. říká, že filosofie dosahuje (jakožto transcendující myšlení) svého cíle, když se věc stane bezpředmětnou (wenn die Sache gegenstandslos werde – 30). V našem pojetí má věc (Sache) vždy nějakou věcnou, předmětnou stránku; je vyloučeno, aby se tato její předmětná stránka najednou ztratila, vypařila, aby „věc“ zůstala nyní bez ní – „gegenstandslos“. V tom případě by se sama věc musila ztratit, vypařit – např. když ji prohlédneme jako pouhé zdání, iluzi, klam. A i tu, když

můžeme oprávněně hovořit o rozplynutí věci samé, zůstává stále něco předmětného, co pouze budeme interpretovat jinak, jako něco jiného. Ale nepadá v úvahu, aby to předmětné zmizelo a věc zůstala jakožto „bezpředmětná“.